

نماز جناب جعفر طیار علیه السلام

(۱) نماز جعفر طیار، هدیه ی رسول خدا صلی الله علیه و آله به جناب جعفر بن ابی طالب علیهما السلام

• مرحوم علامه ی مجلسی در «ربیع الأسابیع»^۱ می نویسد:

بدان که این نماز از جمله متواترات است و خاصه و عامه به سندهای بسیار روایت کرده اند و مخالفان نیز این نماز را مستحبّ می دانند مگر نادری از ایشان؛ اما اکثر ایشان به اعتبار عداوت باطنی که با امیرالمؤمنین علیه السلام و اقارب آن حضرت دارند، این نماز را به عباس عموی پیغمبر صلی الله علیه و آله نسبت داده اند.^۲

مرحوم علامه ی مجلسی در ادامه می نویسد:

به سند معتبر از حضرت امام زین العابدین علیه السلام منقول است که چون جعفر طیار، برادر امیرالمؤمنین علیه السلام، از هجرت حبشه مراجعت نمود، در روزی آمد که فتح خیبر به دست امیرالمؤمنین علیه السلام شده بود. حضرت رسول صلی الله علیه و آله به قدر مسافت یک تیر پرتاب (شده) به استقبال او شتافتند. چون جعفر نظرش بر جمال عدیم المثل^۳ آن حضرت افتاد، مشتاقانه به جانب آن حضرت دوید. حضرت او را در بر گرفته و دست در گردن او آوردند و ساعتی با او سخن گفتند. پس بر ناقه ی غضبا سوار شدند و جعفر را ردیف خود ساختند، و چون ناقه به راه افتاد، حضرت فرمودند که: ای جعفر، ای برادر، می خواهی بخششِ بزرگی کنم نسبت به تو؟ می خواهی تو را عطیه ی گران بهایی بدهم؟ می خواهی تو را برگزینم؟

۱- ربیع الأسابیع، از آثار محدث، متکلم و فقیه شیعی قرن یازدهم هجری قمری، محمدباقر بن محمدتقی بن مقصودعلی مجلسی، مشهور به علامه ی مجلسی و مجلسی ثانی (۱۰۳۷-۱۱۱۰ق)، که در آن کتاب دعاها، نمازها و آداب مستحبی روزهای هفته و به ویژه جمعه را بیان می کند.

۲- ربیع الاسابیع، ص ۱۸۰-۱۸۱

۳- بی مثال، بی مانند

مردم گمان کردند که مال جزیل از غنایم خیبر به او عطا خواهند فرمود. جعفر گفت: بلی، پدر و مادرم فدای تو باد. پس حضرت نماز تسبیح را تعلیم نمودند به او.^۴

۲) ثواب نماز جعفر طیار (یا نماز تسبیح)

- مرحوم علامه ی مجلسی در «ربیع الاسابیع» می نویسد:
بعد از نوافل شبانه روزی، نمازی به حسب صحت سند و کثرت ثواب به این نماز نمی رسد.^۵
- ابو حمزه ی ثمالی از حضرت باقر علیه السلام نقل می کند که فرمودند: رسول خدا صلی الله علیه و آله به جناب جعفر بن ابی طالب فرمودند: آیا نمی خواهی به تو نمازی را یاد دهم که اگر بخوانی و مقدار گناهان تو به تعداد ریگ بیابان و کف دریا باشد، آمرزیده می شوی؟ عرض کرد: بلی ای رسول خدا.^۶
- ابراهیم بن ابی البلاد نقل می کند که از امام رضا علیه السلام ثواب نماز جعفر را پرسیدم، فرمودند: اگر گناهان کسی که این نماز را می خواند به تعداد شن های بیابان و به مقدار کف دریا باشد، خداوند وی را می آمرزد. ابراهیم گفت: پرسیدم: این آمرزش، اختصاص به شیعیان دارد؟ فرمود: بلی، اختصاص به شما دارد.^۷
- اسحاق بن عمار از حضرت صادق علیه السلام سوال نمود: اگر کسی نماز جعفر را بخواند، آیا خداوند همان ثوابی که رسول خدا صلی الله علیه و آله برای جعفر بیان نمودند، برای این فرد نیز می نویسد؟ فرمودند: به خدا قسم بلی.^۸

^۴- ربیع الاسابیع ، ص ۱۸۱ به نقل از جمال الاسبوع

^۵- ربیع الاسابیع، ص ۱۸۱

^۶- من لایحضره الفقیه، ج ۱، ص ۵۵۲

^۷- ثواب الأعمال ، ص ۴۰

^۸- کافی، ج ۳، ص ۴۶۷

- حضرت صادق علیه السلام فرمودند: هر کس هر روز نماز جعفر را بخواند، کارهای بد برای او نوشته نمی شود و به ازای هر تسبیحی که در نماز بگوید، برای او حسنه ای نوشته می شود، و درجه ی وی در بهشت بالا می رود.^۹

- حضرت باقر علیه السلام به ابو حمزه ی ثمالی فرمودند: در هر رکعت نماز جعفر، ۷۵ مرتبه تسبیحات خوانده می شود که جمعاً می شود ۳۰۰ تسبیح در چهار رکعت. خداوند این تسبیحات را مضاعف کرده، و به ازای آن، برای تو دوازده هزار حسنه می نویسد که هر حسنه معادل کوه احد و بزرگ تر از آن می باشد.^{۱۰}

(۳) زمان های مناسب برای خواندن نماز جعفر طیّار

- ابو بصیر از حضرت صادق علیه السلام نقل می کند که فرمودند: در هر زمان از شب یا روز که خواستی، نماز جعفر را بخوان ... اگر خواستی نماز جعفر را در شب بخوان و آن را بخشی از نمازهای نافله ی شب خود قرار بده و اگر خواستی این نماز را در روز بخوان و آن را بخشی از نمازهای نافله ی روز خود قرار بده.^{۱۱}

- احمد بن علی انصاری از رجاء بن ابی ضحاک نقل می کند که گفت: مأمون مرا فرستاد که علی بن موسی علیه السلام را از مدینه به خراسان بیاورم و سفارش نمود که من شخصاً مراقب و مواظب او باشم. همچنین امر کرد که در طول شبانه روز از او جدا نشوم و محافظ او باشم تا ایشان را به نزد مأمون برسانم. لذا من پیوسته با حضرت بودم و از ایشان جدا نمی شدم. به خدا قسم کسی را ندیدم که نسبت به خداوند متعال از او متقی تر باشد و یا بیشتر از او یاد خدا باشد و یا خدا ترس تر از وی باشد. آن حضرت هر شب چهار رکعت نماز جعفر طیّار می خواند و آن را بخشی از نماز شب محسوب می نمود.^{۱۲}

^۹- مستدرک الوسائل، ج ۶، ص ۲۲۴ به نقل از فقه الرضا

^{۱۰}- من لایحضره الفقیه، ج ۱، ص ۵۵۳

^{۱۱}- من لایحضره الفقیه، ج ۱، ص ۵۵۴

^{۱۲}- عیون أخبار الرضا علیه السلام، ج ۲، ص ۱۸۰-۱۸۱

- حضرت صاحب الامر علیه السلام در یکی از توقیعات صادره فرمودند: بهترین زمان برای خواندن نماز جعفر، آغاز روز جمعه می باشد، البته در هر زمانی که خواستی، و یا هر وقتی از شب و روز که خواستی، خواندن نماز جعفر، جائز است.^{۱۳}

- حسن بن فضال گفت: از حضرت رضا علیه السلام درباره ی شب نیمه شعبان پرسیدم و عرض کردم: آیا برای این شب، نمازی به غیر از نماز دیگر شب ها وجود دارد؟ حضرت فرمودند: نماز واجبی برای این شب نیست، اما اگر دوست داری که در این شب عمل مستحبی انجام دهی، تو را به نماز جناب جعفر بن ابی طالب علیه السلام توصیه می کنم.^{۱۴}

(۴) زمان های توصیه شده برای تکرار نماز جعفر طیار

- ابوحمزه ثمالی از حضرت باقر علیه السلام نقل می کند که فرمودند: رسول خدا صلی الله علیه وآله به جعفر بن ابی طالب فرمودند: هرگاه خواستی چهار رکعت نماز بخوان، اگر خواستی هر شب، اگر خواستی هر روز، اگر خواستی جمعه به جمعه، اگر خواستی ماه به ماه، و اگر خواستی سال به سال.^{۱۵}

- رسول خدا صلی الله علیه و آله به جناب جعفر فرمودند: من به تو عملی را اعطا می کنم که اگر آن را هر روز انجام دهی، برای تو از دنیا و آن چه در آن است بهتر است و اگر یک روز در میان انجام دهی، گناه مابین آن دو روز آمرزیده خواهد شد، یا اگر در هر جمعه یا هر ماه یا هر سال انجام دهی، خداوند گناهان مابین آن دو را می آمرزد، هرچند گناهان تو به تعداد ستارگان، به تعداد برگ درختان، و به تعداد ریگ های بیابان باشد.^{۱۶}

- حضرت صادق علیه السلام از پدران گرامی خویش نقل می کنند که امیرالمؤمنین علیه السلام فرمودند: رسول خدا صلی الله علیه و آله به جعفر چنین فرمودند:

^{۱۳} - وسائل الشیعة، ج ۸، ص ۵۶ به نقل از احتجاج

^{۱۴} - بحار الأنوار، ج ۹۷، ص ۸۴-۸۵ به نقل از امالی صدوق

^{۱۵} - من لایحضره الفقیه، ج ۱، ص ۵۵۲

^{۱۶} - وسائل الشیعة، ج ۸، ص ۵۳ به نقل از کتاب المقنع

اگر توانستی، هر روز این نماز را بخوان. اگر نتوانستی هر روز بخوانی، در هر جمعه بخوان. اگر در هر جمعه نتوانستی بخوانی، در هر ماه بخوان. اگر در هر ماه نتوانستی بخوانی، در هر سال بخوان. اگر در هر سال نتوانستی بخوانی، یک بار در عمرت بخوان. اگر چنین کنی، خداوند گناهان کبیره و صغیره، گناهان غیر عمد و عمد، و گناهان قدیم و جدید تو را می آمرزد.^{۱۷}

۵) مکان های توصیه شده برای خواندن نماز جعفر طیار

- مرحوم علامه ی مجلسی در بحارالانوار می نویسد: به خط مرحوم شیخ حسین بن عبدالصمد عاملی؛ یعنی پدر شیخ بهایی دیدم که از شیخ ابوالطیب رازی چنین نقل کرده است:
هر کس حضرت رضا علیه السلام یا یکی از ائمه علیهم السلام را زیارت کند و نزد ایشان نماز جعفر را بخواند، برای او به ازای هر رکعت نمازی که خوانده است، ثواب هزار حج، هزار عمره، آزاد ساختن هزار بنده، و هزار جهاد در راه خدا همراه با پیامبر مُرسل نوشته می شود. همچنین به ازای هر قدمی که برداشته است، ثواب صد حج، صد عمره، آزاد سازی صد بنده در راه خدا منظور می شود، و برای او صد حسنه نوشته می شود، و از او صد عمل بد، پاک می شود.^{۱۸}

۶) طریقه ی خواندن نماز جعفر طیار

- حضرت صادق علیه السلام فرمودند: رسول خدا صلی الله علیه و آله به جعفر بن ابی طالب فرمودند:
چهار رکعت نماز می خوانی (دو نماز دو رکعتی). در هر رکعت، بعد از قرائت (یعنی خواندن حمد و سوره)، ۱۵ بار می گویی: «سُبْحَانَ اللَّهِ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ، وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَاللَّهُ أَكْبَرُ» (تسبیحات اربعه). در رکوع، ۱۰ بار تسبیحات اربعه می گویی. بعد از رکوع، ۱۰ بار تسبیحات اربعه می گویی. در سجده اول، ۱۰ بار تسبیحات اربعه می گویی.

^{۱۷} - مستدرک الوسائل، ج ۶، ص ۲۲۳-۲۲۴ بن نقل از جعفریات/روایت مشابه: مستدرک الوسائل، ج ۶، ص ۲۲۶-۲۲۷ به نقل از نوادر

راوندی

^{۱۸} - بحارالانوار، ج ۱۰۰، ص ۱۳۷-۱۳۸/مستدرک الوسائل، ج ۶، ص ۲۳۲-۲۳۳

بعد از آن که سر از سجده اول برداشتی، ۱۰ بار تسبیحات اربعه می گویی. در سجده دوم ۱۰ بار تسبیحات اربعه می گویی. بعد از آن که سر از سجده دوم برداشتی، ۱۰ بار تسبیحات اربعه می گویی.^{۱۹}

در مورد خواندن سوره ای که در هر رکعت، بعد از سوره ی حمد خوانده می شود، روایات مختلفی نقل شده است که به هر یک از آن ها می توان عمل کرد، هر چند بزرگان فقها و محدثین انجام دو مورد اول از روایات ذیل را توصیه نموده اند:^{۲۰}

- حضرت رضا علیه السلام فرمودند:
در رکعت اول نماز جعفر، سوره ی زلزال، در رکعت دوم، سوره ی عادیات؛ در رکعت سوم، سوره ی نصر و در رکعت چهارم، سوره ی توحید خوانده شود.^{۲۱}
- ابراهیم بن اُبی بلاد از حضرت کاظم علیه السلام نقل می کند که فرمودند: در نماز جعفر، سوره های زلزال، نصر، قدر، و توحید را بخوان.^{۲۲}
- حضرت صادق علیه السلام به عبدالله بن مغیره فرمودند: در نماز جعفر علیه السلام، دو سوره ی توحید و کافرون را بخوان.^{۲۳}
- حضرت صادق علیه السلام فرمودند: رسول خدا صلی الله علیه و آله به جعفر علیه السلام فرمودند: در هر رکعت این نماز، دو سوره ی توحید و کافرون را بخوان.^{۲۴}

۱۹- کافی، ج ۳، ص ۴۶۵-۴۶۶

۲۰- ربیع الاسابع، ص ۱۹۳

۲۱- کافی، ج ۳، ص ۴۶۵

۲۲- من لایحضره الفقیه، ج ۱، ص ۵۵۳-۵۵۴

۲۳- من لایحضره الفقیه، ج ۱، ص ۵۵۳

۲۴- تهذیب الأحکام، ج ۳، ص ۱۸۷

• رسول خدا صلی الله علیه وآله به جناب جعفر فرمودند: در این نماز می توانی در هر رکعت، سوره ی توحید را بخوانی.^{۲۵}

• روایت شده است که در هر رکعت از نماز جعفر، می توانی سوره ی حمد و سوره توحید را بخوانی.^{۲۶}

۷) طریقه مختصر کردن نماز جعفر طیار با گفتن تسبیحات بعد از نماز

• ابان گفت: از حضرت صادق علیه السلام شنیدم که می فرمودند: هرکس عجله دارد، می تواند نماز جناب جعفر را بدون تسبیحات بخواند، سپس تسبیحات را در حالی که به دنبال حاجتش می رود، بگوید.^{۲۷}

• حضرت صادق علیه السلام به ابابصیر فرمودند: اگر عجله داشتی، نماز جعفر را بدون تسبیحات بخوان و سپس قضای تسبیحات را به جا آور.^{۲۸}

• مرحوم آیت الله سیدمحمدتقی موسوی اصفهانی^{۲۹} (متوفی ۱۳۴۸ ه.ق) در کتاب «سراج القبور» می نویسد: اگر فردی کار تعجیلی دارد، جایز است که اصل نماز را بی تسبیحات بخواند و بعد از نماز، تسبیحات را بخواند، اگر چه در حال راه رفتن باشد.^{۳۰}

• مرحوم آیت الله میرزا محمدباقر فقیه ایمانی (متوفی ۱۳۷۰ ه.ق) در کتاب «فوز اکبر»، پس از تأکید بر خواندن نماز جناب جعفر علیه السلام در شب نیمه شعبان، می نویسد:

^{۲۵} - وسائل الشیعة، ج ۸، ص ۵۳ به نقل از کتاب مقنع

^{۲۶} - من لایحضره الفقیه، ج ۱، ص ۵۵۳

^{۲۷} - وسائل الشیعة، ج ۸، ص ۶۰ به نقل از کافی

^{۲۸} - وسائل الشیعة، ج ۸، ص ۶۰ - ۶۱

^{۲۹} - شهید آیت الله موسوی اصفهانی (۱۳۰۱ - ۱۳۴۸ ق) معروف به صاحب مکیال، فقیه، ادیب، خطیب و از مجتهدان شیعه در قرن چهاردهم هجری و از شاگردان سید ابوالقاسم دهکردی بود. او از شیفتگان و دلباختگان حضرت ولی عصر عجل الله تعالی فرجه بود و بنا بر آن چه در کتبش آورده تشریفاتی به محضر آن حضرت داشته است. کتاب مکیال المکارم فی فوائد الدعاء للقائم معروفترین اثر اوست.

^{۳۰} - سراج القبور، فصل ۱۱

یک قسم مختصر و آسان این نماز آن است که ۴ رکعت به دو سلام خوانده شود، و بعد از چهار رکعت، سیصد

مرتبه بگویند: «سُبْحَانَ اللَّهِ، وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ، وَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَ اللَّهُ أَكْبَرُ».^{۳۱}

۸) اذکار آخرین سجده هر رکعت از نماز جعفر طیار^{۳۲}

- مرحوم شیخ صدوق در هدایه می نویسد: در پایان هر رکعت^{۳۳} از نماز جعفر چنین بگو:

يَا مَنْ لَيْسَ الْعِزُّ وَالْوَقَارُ، يَا مَنْ تَعَطَّفَ بِالْمَجْدِ وَ تَكَرَّمَ بِهِ، يَا مَنْ لَا يَنْبَغِي التَّسْبِيحُ إِلَّا لَهُ، يَا مَنْ أَحْصَى كُلَّ شَيْءٍ
عِلْمُهُ، يَا ذَا النُّعْمَةِ وَالطَّوْلِ، يَا ذَا الْمَنِّ وَالْفَضْلِ، يَا ذَا الْقُدْرَةِ وَالْكَرَمِ، أَسْأَلُكَ بِمَعَاقِدِ الْعِزِّ مِنْ عَرْشِكَ، وَ مُنْتَهَى
الرَّحْمَةِ مِنْ كِتَابِكَ، وَ بِاسْمِكَ الْأَعْظَمِ الْأَعْلَى وَ كَلِمَاتِكَ التَّامَّاتِ، أَنْ تُصَلِّيَ عَلَيَّ مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ، وَ أَنْ تَفْعَلَ بِي
كَذَا وَ كَذَا (به جای کذا و کذا حاجت را بگو).^{۳۴}

۹) اذکار آخرین سجده ی نماز جعفر طیار

- حضرت صادق علیه السلام فرمودند: در رکعت آخر نماز تسبیح یا نماز جعفر، در آخرین سجده، بعد از گفتن تسبیحات، چنین بگو:

سُبْحَانَ مَنْ لَيْسَ الْعِزُّ وَالْوَقَارُ، سُبْحَانَ مَنْ تَعَطَّفَ بِالْمَجْدِ وَ تَكَرَّمَ بِهِ، سُبْحَانَ مَنْ لَا يَنْبَغِي التَّسْبِيحُ إِلَّا لَهُ،
سُبْحَانَ مَنْ أَحْصَى كُلَّ شَيْءٍ عِلْمُهُ، سُبْحَانَ ذِي الْمَنِّ وَ النِّعَمِ، سُبْحَانَ ذِي الْقُدْرَةِ وَالْكَرَمِ، اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ
بِمَعَاقِدِ الْعِزِّ مِنْ عَرْشِكَ، وَ مُنْتَهَى الرَّحْمَةِ مِنْ كِتَابِكَ، وَ اسْمِكَ الْأَعْظَمِ، وَ كَلِمَاتِكَ التَّامَّةِ الَّتِي تَمَّتْ صِدْقًا وَ عَدْلًا،
صَلِّ عَلَيَّ مُحَمَّدٍ وَ أَهْلِ بَيْتِهِ، وَ أَفْعَلْ بِي كَذَا وَ كَذَا (به جای کذا و کذا حاجت را بگو).^{۳۵}

^{۳۱} - فوز اکبر، ص ۲۰۳

^{۳۲} - توجه: خواندن ادعیه و اذکاری که در سجده دوم هر رکعت، یا در سجده آخر نماز، یا در بعد از نماز توصیه شده است، جهت بالا بردن ثواب نماز جعفر طیار است و خواندن این ادعیه یا اذکار الزامی نیست.

^{۳۳} - احتمالاً، این ذکر در سجده دوم هر رکعت، بعد از گفتن تسبیحات، خوانده می شود.

^{۳۴} - مستدرک الوسائل، ج ۶، ص ۲۳۰

^{۳۵} - کافی، ج ۳، ص ۴۶۷

- ابان از حضرت صادق علیه السلام نقل می کند که فرمودند: در آخرین رکعت نماز جعفر بن ابی طالب علیه السلام چنین بگو:

سُبْحَانَ اللَّهِ الْوَاحِدِ الْأَحَدِ، سُبْحَانَ اللَّهِ الْأَحَدِ الصَّمَدِ، سُبْحَانَ اللَّهِ الَّذِي لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ، سُبْحَانَ اللَّهِ الَّذِي لَمْ يَتَّخِذْ صَاحِبَةً وَلَا وَلَدًا، سُبْحَانَ مَنْ لَيْسَ الْعِزُّ وَالْوَقَارُ، سُبْحَانَ مَنْ تَعَظَّمَ بِالْمَجْدِ وَتَكَرَّمَ بِهِ، سُبْحَانَ مَنْ أَحْصَى كُلَّ شَيْءٍ عِلْمُهُ، سُبْحَانَ ذِي الْفَضْلِ وَالطَّوْلِ، سُبْحَانَ ذِي الْمَنِّ وَالنِّعَمِ، سُبْحَانَ ذِي الْقُدْرَةِ وَالْأَمْرِ، سُبْحَانَ ذِي الْمُلْكِ وَالْمَلَكُوتِ، سُبْحَانَ ذِي الْعِزِّ وَالْجَبْرُوتِ، سُبْحَانَ الْحَيِّ الَّذِي لَا يَمُوتُ، سُبْحَانَ مَنْ سَبَّحَتْ لَهُ السَّمَاءُ بِأَكْنَافِهَا، سُبْحَانَ مَنْ سَبَّحَتْ لَهُ الْأَرْضُونَ وَمَنْ عَلَيْهَا، سُبْحَانَ مَنْ سَبَّحَتْ لَهُ الطَّيْرُ فِي أَوْكَارِهَا، سُبْحَانَ مَنْ سَبَّحَتْ لَهُ السَّبَاعُ فِي آجَامِهَا، سُبْحَانَ مَنْ سَبَّحَتْ لَهُ حَيْتَانُ الْبَحْرِ وَهَوَامُّهُ، سُبْحَانَ مَنْ لَا يَنْبَغِي التَّسْبِيحُ إِلَّا لَهُ، سُبْحَانَ مَنْ أَحْصَى كُلَّ شَيْءٍ عِلْمُهُ،

يَا ذَا النُّعْمَةِ وَالطَّوْلِ، يَا ذَا الْمَنِّ وَالْفَضْلِ، يَا ذَا الْقُوَّةِ وَالْكَرَمِ، أَسْأَلُكَ بِمَعَاقِدِ الْعِزِّ مِنْ عَرْشِكَ، وَمُنْتَهَى الرَّحْمَةِ مِنْ كِتَابِكَ، وَبِاسْمِكَ الْأَعْظَمِ الْأَعْلَى، وَكَلِمَاتِكَ التَّامَّاتِ كُلِّهَا، أَنْ تُصَلِّيَ عَلَيَّ مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَأَنْ تَفْعَلَ بِي كَذَا وَكَذَا (به جای کذا و کذا حاجتت را بگو).^{۳۶}

۱۰ ادعیه سی پس از نماز جعفر طیار

- مفضل بن عمر گفت: حضرت صادق علیه السلام را دیدم که بعد از نماز جعفر، دستانشان را بالا بردند و چنین دعا کردند:

يَا رَبِّ يَا رَبِّ، وَتَا نَفْسٍ دَاسْتَنَدُ تَكَرَّرَ كَرَدَنَد. يَا رَبَّاهُ يَا رَبَّاهُ وَتَا نَفْسٍ دَاسْتَنَدُ تَكَرَّرَ كَرَدَنَد. يَا رَبَّاهُ يَا رَبَّاهُ وَتَا نَفْسٍ دَاسْتَنَدُ تَكَرَّرَ كَرَدَنَد. يَا رَبَّاهُ يَا رَبَّاهُ وَتَا نَفْسٍ دَاسْتَنَدُ تَكَرَّرَ كَرَدَنَد. يَا رَبَّاهُ يَا رَبَّاهُ وَتَا نَفْسٍ دَاسْتَنَدُ تَكَرَّرَ كَرَدَنَد.

پس هفت بار فرمودند: يَا رَحْمَانُ يَا رَحْمَانُ. پس هفت بار فرمودند: يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ.

- حسن بن قاسم عباسی گفت: روز جمعه نزد حضرت کاظم علیه السلام رفتم. دیدم وقتی روز بالا آمد، حضرت نماز جعفر را خواندند و پس از نماز دستانشان را به سوی آسمان بالا بردند و چنین دعا کردند:

يَا مَنْ لَا يَخْفَى عَلَيْهِ اللُّغَاتُ، وَلَا تَتَشَابَهُ عَلَيْهِ الْأَصْوَاتُ، وَيَا مَنْ هُوَ كُلُّ يَوْمٍ فِي شَأْنٍ، يَا مَنْ لَا يَشْغَلُهُ شَأْنٌ عَنِ شَأْنٍ، يَا مُدَبِّرَ الْأُمُورِ، يَا بَاعِثَ مَنْ فِي الْقُبُورِ، يَا مُحْيِيَ الْعِظَامِ وَ هِيَ رَمِيمٌ، يَا بَطَّاشُ، يَا ذَا الْبَطْشِ الشَّدِيدِ، يَا فَعَالًا لِمَا يُرِيدُ، يَا رَازِقَ مَنْ يَشَاءُ بِغَيْرِ حِسَابٍ، يَا رَزَاقَ الْجَنِينِ وَ الطِّفْلِ الصَّغِيرِ، وَيَا رَاحِمَ الشَّيْخِ الْكَبِيرِ، وَيَا جَابِرَ الْعَظْمِ الْكَسِيرِ، يَا مُدْرِكَ الْهَارِبِينَ، وَيَا غَايَةَ الطَّالِبِينَ، يَا مَنْ يَعْلَمُ مَا فِي الضَّمِيرِ وَ مَا تَكُنُّ الصُّدُورُ، يَا رَبَّ الْأَرْبَابِ، وَ سَيِّدَ السَّادَاتِ، وَ إِلَهَ الْأَلِهَةِ، وَ جَبَّارَ الْجَبَابِرَةِ، وَ مَلِكَ الدُّنْيَا وَ الْآخِرَةِ، وَ يَا مُجْرِيَ الْمَاءِ فِي النَّبَاتِ، وَ يَا مُكُونَ طَعْمِ الثَّمَارِ، أَسْأَلُكَ بِاسْمِكَ الَّذِي اسْتَفَقْتَهُ مِنْ عَظَمَتِكَ، وَ أَسْأَلُكَ بِعَظَمَتِكَ الَّتِي اسْتَفَقْتَهَا مِنْ كِبَرِيَّاتِكَ، وَ أَسْأَلُكَ بِكِبَرِيَّاتِكَ الَّتِي اسْتَفَقْتَهَا مِنْ كَيْنُونِيَّتِكَ، وَ أَسْأَلُكَ بِكَيْنُونِيَّتِكَ الَّتِي اسْتَفَقْتَهَا مِنْ جُودِكَ، وَ أَسْأَلُكَ بِجُودِكَ الَّذِي اسْتَفَقْتَهُ مِنْ عِزِّكَ، وَ أَسْأَلُكَ بِعِزِّكَ الَّذِي اسْتَفَقْتَهُ مِنْ كَرَمِكَ، وَ أَسْأَلُكَ بِكَرَمِكَ الَّذِي اسْتَفَقْتَهُ مِنْ رَحْمَتِكَ، وَ أَسْأَلُكَ بِرَحْمَتِكَ الَّتِي اسْتَفَقْتَهَا مِنْ رَأْفَتِكَ، وَ أَسْأَلُكَ بِرَأْفَتِكَ الَّتِي اسْتَفَقْتَهَا مِنْ حِلْمِكَ، وَ أَسْأَلُكَ بِحِلْمِكَ الَّذِي اسْتَفَقْتَهُ مِنْ لُطْفِكَ، وَ أَسْأَلُكَ بِلُطْفِكَ الَّذِي اسْتَفَقْتَهُ مِنْ قُدْرَتِكَ، وَ أَسْأَلُكَ بِأَسْمَائِكَ كُلِّهَا، وَ أَسْأَلُكَ بِاسْمِكَ الْمُهِمِّنِ الْعَزِيزِ الْفَدِيرِ عَلَى مَا تَشَاءُ مِنْ أَمْرٍ، يَا مَنْ سَمَكَ السَّمَاءَ بِغَيْرِ عَمَدٍ، وَ أَقَامَ الْأَرْضَ بِغَيْرِ سَنَدٍ، وَ خَلَقَ الْخَلْقَ مِنْ غَيْرِ حَاجَةٍ بِهِ إِلَيْهِمْ إِلَّا إِفَاضَةً لِإِحْسَانِهِ وَ نِعْمِهِ، وَ إِبَانَةً لِحِكْمَتِهِ وَ إِظْهَارًا لِقُدْرَتِهِ، أَشْهَدُ يَا سَيِّدِي، أَنَّكَ لَمْ تَأْسُسْ بِأَبْتِدَائِهِمْ لِأَجْلِ وَحْشَةٍ بِتَفَرُّدِكَ، وَ لَمْ تَسْتَعِنْ بِغَيْرِكَ عَلَى شَيْءٍ مِنْ أَمْرٍ، أَسْأَلُكَ بِغِنَاكَ عَنِ خَلْقِكَ، وَ بِحَاجَتِهِمْ إِلَيْكَ، وَ بِفَقْرِهِمْ وَ فَاقَتِهِمْ إِلَيْكَ، أَنْ تُصَلِّيَ عَلَيَّ مُحَمَّدٍ خَيْرَتِكَ مِنْ خَلْقِكَ، وَ أَهْلَ بَيْتِهِ الطَّيِّبِينَ الْأَيْمَةَ الرَّاشِدِينَ، وَ أَنْ تَجْعَلَ لِعَبْدِكَ الدَّلِيلَ بَيْنَ يَدَيْكَ مِنْ أَمْرِهِ فَرجاً وَ مَخْرَجاً، يَا سَيِّدِي صَلِّ عَلَيَّ مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ ارْزُقْنِي الْخَوْفَ مِنْكَ وَ الْخَشْيَةَ لَكَ أَيَّامَ حَيَاتِي، سَيِّدِي أَرْحَمَ عَبْدَكَ الْأَسِيرَ بَيْنَ يَدَيْكَ، سَيِّدِي أَرْحَمَ عَبْدَكَ الْمُرْتَهَنَ بِعَمَلِهِ، يَا سَيِّدِي أَنْفِذْ عَبْدَكَ الْعَرِيقَ فِي بَحْرِ الْخَطَايَا، يَا سَيِّدِي أَرْحَمَ عَبْدَكَ الْمُقَرَّبَ بِذَنْبِهِ وَ جَرَّأْتَهُ عَلَيْكَ، يَا سَيِّدِي الْوَيْلُ قَدْ

حَلَّ بِى إِنْ لَمْ تَرْحَمْنِى، يَا سَيِّدِى هَذَا مَقَامُ الْمُسْتَجِيرِ بِعَفْوِكَ مِنْ عُقُوبَتِكَ، هَذَا مَقَامُ الْمُسْكِينِ الْمُسْتَكِينِ، هَذَا
 مَقَامُ الْفَقِيرِ الْبَائِسِ الْحَقِيرِ الْمُحْتَاجِ إِلَى مَلِكٍ كَرِيمٍ رَحِيمٍ، يَا وَيْلَتَا مَا أَغْفَلَنِى عَمَّا يُرَادُ مِنِّى، يَا سَيِّدِى هَذَا مَقَامُ
 الْمُدْنَبِ الْمُسْتَجِيرِ بِعَفْوِكَ مِنْ عُقُوبَتِكَ، هَذَا مَقَامُ مَنْ انْقَطَعَتْ حِيلَتُهُ، وَ خَابَ رَجَاؤُهُ إِلَّا مِنْكَ، هَذَا مَقَامُ الْعَانِى
 الْأَسِيرِ، هَذَا مَقَامُ الطَّرِيدِ الشَّرِيدِ، يَا سَيِّدِى أَقْلِنِى عَثْرَاتِى، يَا مُقِيلَ الْعَثْرَاتِ، يَا سَيِّدِى أُعْطِنِى سُؤْلِى، سَيِّدِى أَرْحَمِ
 بَدْنِى الضَّعِيفِ وَ جِلْدِى الرَّقِيقِ الَّذِى لَأ قُوَّةَ لَهُ عَلَى حَرِّ النَّارِ، يَا سَيِّدِى أَرْحَمْنِى، فَإِنِّى عَبْدُكَ وَ ابْنُ عَبْدِكَ وَ ابْنُ
 أُمْتِكَ بَيْنَ يَدَيْكَ وَ فِى قَبْضَتِكَ، لَأ طَاقَةَ لِى بِالْخُرُوجِ مِنْ سُلْطَانِكَ، سَيِّدِى وَ كَيْفَ لِى بِالنَّجَاةِ وَ لَأ تُصَابُ إِلَّا
 لَدَيْكَ، وَ كَيْفَ لِى بِالرَّحْمَةِ وَ لَأ تُصَابُ إِلَّا مِنْ عِنْدِكَ، يَا إِلَهَ الْأَنْبِيَاءِ، وَ وَلِىَّ الْأَنْفِيَاءِ، وَ بَدِيعَ مَزِيدِ الْكِرَامَةِ، إِلَيْكَ
 قَصَدْتُ وَ بِكَ أَنْزَلْتُ حَاجَتِى، وَ إِلَيْكَ شَكَّوْتُ إِسْرَافِى عَلَى نَفْسِى وَ بِكَ أَسْتَعِثُّ، فَأَغِثْنِى وَ أَنْقِذْنِى بِرَحْمَتِكَ مِمَّا
 اجْتَرَأْتُ عَلَيْكَ، يَا سَيِّدِى، يَا وَيْلَتَا، أَيْنَ أَهْرُبُ مِمَّنِ الْخَلَائِقُ كُلُّهُمْ فِى قَبْضَتِهِ، وَ النَّوَاصِى كُلُّهَا بِيَدِهِ، يَا سَيِّدِى مِنْكَ
 هَرَبْتُ إِلَيْكَ، وَ وَقَفْتُ بَيْنَ يَدَيْكَ، مُتَضَرِّعًا إِلَيْكَ، رَاجِيًا لِمَا لَدَيْكَ، يَا إِلَهَى وَ سَيِّدِى، حَاجَتِى حَاجَتِى الَّتِى إِنْ
 أُعْطِيتَنِىهَا لَمْ يَضُرَّنِى مَا مَنَعْتَنِى، وَ إِنْ مَنَعْتَنِىهَا لَمْ يَنْفَعْنِى مَا أُعْطِيتَنِى، أَسْأَلُكَ فَكَأكَ رَقَبَتِى مِنَ النَّارِ، سَيِّدِى
 قَدْ عَلِمْتُ وَ أَيْقَنْتُ بِأَنَّكَ إِلَهَ الْخَلْقِ، الَّذِى لَأ سَمِىَّ لَهُ وَ لَأ شَرِيكَ لَهُ، يَا سَيِّدِى وَ أَنَا عَبْدُكَ، مُقِرُّ لَكَ بِوَحْدَانِيَّتِكَ وَ
 بِوُجُودِ رَبُّوبِيَّتِكَ، أَنْتَ اللَّهُ الَّذِى خَلَقْتَ خَلْقَكَ بِلَا مِثَالٍ وَ لَأ تَعْبُ وَ لَأ نَصَبٌ، أَنْتَ الْمَعْبُودُ وَ بَاطِلُ كُلِّ مَعْبُودٍ غَيْرِكَ،
 أَسْأَلُكَ بِاسْمِكَ الَّذِى تَحْشُرُ بِهِ الْمَوْتَى إِلَى الْمَحْشَرِ، يَا مَنْ لَأ يَقْدِرُ عَلَى ذَلِكَ أَحَدٌ غَيْرُهُ، أَسْأَلُكَ بِاسْمِكَ الَّذِى
 تُحْيِى بِهِ الْعِظَامَ وَ هِىَ رَمِيمٌ، أَنْ تَغْفِرَ لِى وَ تَرْحَمْنِى وَ تُعَافِيَنِى وَ تُعْطِيَنِى وَ تُكْفِيَنِى مَا أَهْمَنِى، أَشْهَدُ أَنَّهُ لَأ يَقْدِرُ
 عَلَى ذَلِكَ أَحَدٌ غَيْرِكَ، أَيَا مَنْ أَمْرُهُ إِذَا أَرَادَ شَيْئًا، أَنْ يَقُولَ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ، أَيَا مَنْ أَحَاطَ بِكُلِّ شَيْءٍ عِلْمًا، وَ أَحْصَى
 كُلَّ شَيْءٍ عَدَدًا .

أَسْأَلُكَ أَنْ تُصَلِّىَ عَلَى مُحَمَّدٍ عَبْدِكَ وَ رَسُولِكَ وَ نَبِيِّكَ، وَ خَاصَّتِكَ وَ خَالِصَتِكَ، وَ صَفِيَّكَ وَ خَيْرَتِكَ مِنْ خَلْقِكَ، وَ
 أَمِينِكَ عَلَى وَحْيِكَ، وَ مَوْضِعِ سِرِّكَ، وَ رَسُولِكَ الَّذِى أَرْسَلْتَهُ إِلَى عِبَادِكَ، وَ جَعَلْتَهُ رَحْمَةً لِلْعَالَمِينَ، وَ نُورًا اسْتَضَاءَ
 بِهِ الْمُؤْمِنُونَ، فَبَشَّرَ بِالْجَزِيلِ مِنْ ثَوَابِكَ، وَ أَنْذَرَ بِالْأَلِيمِ مِنْ عِقَابِكَ، اللَّهُمَّ فَصَلِّ عَلَيْهِ بِكُلِّ فَضِيلَةٍ مِنْ فَضَائِلِهِ، وَ بِكُلِّ
 مَنْقَبَةٍ مِنْ مَنْاقِبِهِ، وَ بِكُلِّ حَالٍ مِنْ حَالَاتِهِ، وَ بِكُلِّ مَوْفٍ مِنْ مَوَاقِفِهِ، صَلَاةً تُكْرِمُ بِهَا وَجْهَهُ، وَ أُعْطِيهِ الدَّرَجَةَ وَ

الْوَسِيلَةَ وَ الرَّفْعَةَ وَ الْفَضِيلَةَ، اللَّهُمَّ شَرِّفْ فِي الْقِيَامَةِ مَقَامَهُ، وَ عَظِّمْ بُنْيَانَهُ، وَ أَعْلِ دَرَجَتَهُ، وَ تَقَبَّلْ شَفَاعَتَهُ فِي أُمَّتِهِ،
وَ أَعْطِهِ سُؤْلَهُ، وَ أَرْفَعُهُ فِي الْفَضِيلَةِ إِلَى غَايَتِهَا .

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى أَهْلِ بَيْتِهِ أُمَّةِ الْهُدَى وَ مَصَابِيحِ الدُّجَى، وَ أَمَنَائِكَ فِي خَلْقِكَ، وَ أَصْفِيَائِكَ مِنْ عِبَادِكَ، وَ حَجَجِكَ
فِي أَرْضِكَ، وَ مَنَارِكَ فِي بِلَادِكَ، الصَّابِرِينَ عَلَى بَلَائِكَ، الطَّالِبِينَ رِضَاكَ، الْمُؤْمِنِينَ بِوَعْدِكَ، غَيْرِ شَاكِينَ فِيكَ، وَ لَأ
جَاهِدِينَ عِبَادَتَكَ وَ أَوْلِيَاءَكَ، وَ سَلَائِلِ أَوْلِيَائِكَ، وَ خَزَائِنِ عِلْمِكَ، الَّذِينَ جَعَلْتَهُمْ مَفَاتِيحَ الْهُدَى، وَ نُورَ مَصَابِيحِ
الدُّجَى صَلِّوَاتِكَ عَلَيْهِمْ وَ رَحْمَتِكَ وَ رِضْوَانِكَ.

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ، وَ عَلَى مَنَارِكَ فِي عِبَادِكَ، الدَّاعِيَ إِلَيْكَ بِإِذْنِكَ، الْقَائِمِ بِأَمْرِكَ، الْمُؤَدِّي عَنْ
رَسُولِكَ عَلَيْهِ وَ آلِهِ السَّلَامُ، اللَّهُمَّ إِذَا أَظْهَرْتَهُ فَأَنْجِرْ لَهُ مَا وَعَدْتَهُ، وَ سُقْ إِلَيْهِ أَصْحَابَهُ، وَ أَنْصِرْهُ وَ قَوِّ نَاصِرِيهِ، وَ بَلِّغْهُ
أَفْضَلَ أَمَلِهِ، وَ أَعْطِهِ سُؤْلَهُ، وَ جَدِّدْ بِهِ عَنْ مُحَمَّدٍ وَ أَهْلِ بَيْتِهِ بَعْدَ الدَّلِّ الَّذِي قَدْ نَزَلَ بِهِمْ بَعْدَ نَبِيِّكَ، فَصَارُوا
مَقْتُولِينَ مَطْرُودِينَ مُشْرَدِينَ خَائِفِينَ غَيْرِ آمِنِينَ، لَقُوا فِي جَنبِكَ ابْتِغَاءَ مَرْضَاتِكَ وَ طَاعَتِكَ الْأَدَى وَ التَّكْذِيبِ،
فَصَبَرُوا عَلَى مَا أَصَابَهُمْ فِيكَ، رَاضِينَ بِذَلِكَ، مُسْلِمِينَ لَكَ فِي جَمِيعِ مَا وَرَدَ عَلَيْهِمْ وَ مَا يَرِدُ إِلَيْهِمْ، اللَّهُمَّ عَجِّلْ
فَرَجَ قَائِمِهِمْ بِأَمْرِكَ، وَ أَنْصِرْهُ وَ أَنْصِرْ بِهِ دِينَكَ الَّذِي غَيَّرَ وَ بَدَّلَ، وَ جَدِّدْ بِهِ مَا امْتَحَى مِنْهُ وَ بَدَّلْ بَعْدَ نَبِيِّكَ صَلَّى
اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ.

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى جَمِيعِ النَّبِيِّينَ وَ الْمُرْسَلِينَ، الَّذِينَ بَلَّغُوا عَنْكَ الْهُدَى، وَ اعْتَقَدُوا لَكَ الْمَوَاتِيقَ بِالطَّاعَةِ، اللَّهُمَّ صَلِّ
عَلَيْهِمْ وَ عَلَى أَرْوَاحِهِمْ وَ أَجْسَادِهِمْ، وَ السَّلَامَ عَلَيْهِمْ وَ رَحْمَةَ اللَّهِ وَ بَرَكَاتَهُ، اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ عَلَى مَلَائِكَتِكَ
الْمُقَرَّبِينَ، وَ أَوْلَى الْعَزْمِ مِنْ أَنْبِيَائِكَ الْمُرْسَلِينَ، وَ عِبَادِكَ الصَّالِحِينَ أَجْمَعِينَ، وَ أَعْطِنِي سُؤْلِي فِي دُنْيَايَ وَ آخِرَتِي،
يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ.

اللَّهُمَّ كَلِّمَّا دَعَوْتُكَ لِنَفْسِي لِعَاجِلِ الدُّنْيَا وَ آجِلِ الْآخِرَةِ، فَأَعْطِهِ جَمِيعَ أَهْلِي وَ إِخْوَانِي فِيكَ، وَ جَمِيعَ شِيعَةِ آلِ
مُحَمَّدٍ، الْمُسْتَضْعَفِينَ فِي أَرْضِكَ بَيْنَ عِبَادِكَ، الْخَائِفِينَ مِنْكَ، الَّذِينَ صَبَرُوا عَلَى الْأَدَى وَ التَّكْذِيبِ فِيكَ وَ فِي
رَسُولِكَ وَ أَهْلِ بَيْتِهِ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ، أَفْضَلَ مَا يَأْمَلُونَ، وَ أَكْفِهِمْ مَا أَهَمَّهُمْ، يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ، اللَّهُمَّ اجْزِهِمْ عَنَّا
جَنَاتِ النَّعِيمِ، وَ اجْمَعْ بَيْنَنَا وَ بَيْنَهُمْ بِرَحْمَتِكَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ.

در دعایی دیگر، بخش ذیل نیز بیان شده است:

اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ تَوْفِيقَ أَهْلِ الْهُدَى، وَأَعْمَالَ أَهْلِ التَّقْوَى، وَمُنَاصِحَةَ أَهْلِ التَّوْبَةِ، وَعَزْمَ أَهْلِ الصَّبْرِ، وَحَذَرَ أَهْلِ
الْخَشْيَةِ، وَطَلَبَ أَهْلِ الرَّغْبَةِ، وَعِرْفَانَ أَهْلِ الْعِلْمِ، وَفِقْهَ أَهْلِ السُّورَةِ، حَتَّى أَخَافَكَ اللَّهُمَّ مَخَافَةً تَحْجِزُنِي عَنْ
مَعَاصِيكَ، وَحَتَّى أَعْمَلَ بِطَاعَتِكَ عَمَلًا أُسْتَحِقُّ بِهِ كَرِيمَ كَرَامَتِكَ، وَحَتَّى أَنْصِحَكَ فِي التَّوْبَةِ خَوْفًا لَكَ، وَحَتَّى
أَخْلِصَ لَكَ فِي النَّصِيحَةِ حُبًّا لَكَ، وَحَتَّى أَتَوَكَّلَ عَلَيْكَ فِي الْأُمُورِ كُلِّهَا بِحُسْنِ ظَنِّي بِكَ، سُبْحَانَ خَالِقِ النُّورِ،
سُبْحَانَ اللَّهِ وَبِحَمْدِهِ، اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ، وَتَفَضَّلْ عَلَيَّ فِي أُمُورِي كُلِّهَا بِمَا لَا يَمْلِكُهُ غَيْرُكَ، وَلَا يَقِفُ
عَلَيْهِ سِوَاكَ، وَاسْمَعْ نِدَائِي، وَأَجِبْ دُعَائِي، وَاجْعَلْهُ مِنْ شَأْنِكَ، فَإِنَّهُ عَلَيْكَ يَسِيرٌ، وَهُوَ عِنْدِي عَظِيمٌ، يَا أَرْحَمَ
الرَّاحِمِينَ.^{٤٠}

^{٤٠} - بحار الأنوار، ج ٩١، ص ١٩٥-١٩٩ به نقل از جمال الاسبوع

* به امید بهره مندی مرحوم مغفور آقای حاج سیدمجتبی خردمند، از برکات عمل مؤمنین به این روایات شریف، تقدیم می گردد.